

ปัจจัยเชิงเหตุทางจิตและสังคมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่ดีของนักศึกษา ระดับปริญญาตรี¹

THE PSYCHO-SOCIAL CORRELATES OF ACADEMIC AND VIRTUE ORIENTED BEHAVIORS OF UNDERGRADUATE STUDENTS

วรทัศน์ วัฒนชีวโนปกรณ์ / WORATAD WATTANACHEEWANOPAKORN

นิสิตปริญญาโท สาขาวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
MASTER OF SCIENCE, PROGRAM IN APPLIED BEHAVIORAL SCIENCE RESEARCH,
THE BEHAVIORAL SCIENCE RESEARCH INSTITUTE, SRINAKHARINWIROT UNIVERSITY

งามตา วณินตานนท์² / NGAMTA WANINTANON

วิชดา กิจธสสม³ / WICHUDA KIJTHONTHUM

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยประเภทศึกษาความสัมพันธ์เปรียบเทียบ (Correlational-Comparative Study) มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาว่าปัจจัยเชิงเหตุด้านลักษณะสถานการณ์ จิตลักษณะเดิมและจิตลักษณะตามสถานการณ์ของนักศึกษา มีความเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่ดีมากน้อยเพียงใดและเพราะเหตุใด กลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาในระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 และชั้นปีที่ 4 ซึ่งศึกษาอยู่ในสาขาการผลิตสื่อดิจิทัล แอนิเมชัน มัลติมีเดียและเกมส์ในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2555 จำนวนทั้งสิ้น 424 คน ใช้รูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยมเพื่อกำหนดตัวแปรเชิงสาเหตุ และใช้สถิติการถดถอยพหุคูณแบบมีลำดับ ผลการวิจัยพบว่า ตัวแปรทั้ง 10 ตัว สามารถทำนายพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่ดีรายด้านทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยได้ดังนี้ 1) ทำนายพฤติกรรมการยอมรับนวัตกรรมด้านวิชาการ ชุดตัวทำนายลำดับที่ 1 สามารถทำนายได้ระหว่างร้อยละ 6.3 ถึงร้อยละ 37.9 ทำนายได้สูงสุดในกลุ่มนักศึกษาที่เคยเข้ารับการอบรมเสริมความรู้และทักษะ พบตัวทำนายที่สำคัญ คือ การเห็นแบบอย่างจากสื่อมวลชน และการมีแบบอย่างที่ดีจากผู้ปกครอง ตามลำดับ และเมื่อนำชุดตัวทำนายลำดับที่ 2 เข้าร่วมทำนาย สามารถทำนายได้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในกลุ่มรวมและในทุกกลุ่มย่อย โดยเพิ่มขึ้นระหว่างร้อยละ 5.8 ถึง ร้อยละ 21.8 ทำนายได้สูงสุดในกลุ่มนักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีตัวทำนายที่สำคัญ คือ การเห็นแบบอย่างจากสื่อมวลชน ความชอบเสี่ยงน้อย และลักษณะมุ่งอนาคต-การควบคุมตน ตามลำดับ และเมื่อนำชุดตัวทำนายลำดับที่ 3 เข้าร่วมทำนาย สามารถทำนายได้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในกลุ่มรวมและในกลุ่มย่อย โดยทำนายได้เพิ่มขึ้นอยู่ระหว่างร้อยละ 6.4 ถึง ร้อยละ 19.2 ทำนายได้เพิ่มขึ้นสูงสุดในกลุ่มนักศึกษาที่มี ผลการเรียนต่ำ มีตัวทำนายที่สำคัญ คือ การมีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่ดี สติสัมปชัญญะ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคต-การควบคุมตน และความชอบเสี่ยงน้อย ตามลำดับ 2) ทำนายพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม ชุดตัวทำนายลำดับที่ 1 สามารถทำนายได้ระหว่างร้อยละ 7.8 ถึงร้อยละ 35.2 และทำนายได้สูงสุดในกลุ่มนักศึกษาที่เคยเข้ารับการอบรมเสริม

ความรู้และทักษะ โดยการมีแบบอย่างที่ดีจากผู้ปกครอง เป็นตัวทำนายที่สำคัญ และเมื่อนำชุดตัวทำนายลำดับที่ 2 เข้าร่วมทำนาย สามารถทำนายได้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในกลุ่มรวมและในทุกกลุ่มย่อย โดยเพิ่มขึ้นระหว่างร้อยละ 8.8 ถึงร้อยละ 40.2 ทำนายได้เพิ่มขึ้นสูงสุดในกลุ่มนักศึกษาที่มีประสบการณ์เข้ารับการอบรมเสริมความรู้และทักษะ มีตัวทำนายที่สำคัญ คือ สติสัมปชัญญะ และลักษณะมุ่งอนาคต-การควบคุมตน ตามลำดับ เมื่อนำชุดตัวทำนายลำดับที่ 3 เข้าร่วมทำนาย สามารถทำนายได้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย เพิ่มขึ้นอยู่ระหว่างร้อยละ 1.6 ถึง ร้อยละ 7.9 ทำนายได้เพิ่มขึ้นสูงสุดในกลุ่มนักศึกษาชาย มีตัวทำนายที่สำคัญ คือ ความชอบเสี่ยงน้อย การมีแบบอย่างที่ดีจากผู้ปกครอง สติสัมปชัญญะ และการรับรู้คุณค่าชีวิต ตามลำดับ สนับสนุนเพื่อนให้ใฝ่รู้ใฝ่ดี ชุดตัวทำนายลำดับที่ 1 สามารถทำนายได้ระหว่างร้อยละ 12.0 ถึงร้อยละ 57.2 ทำนายได้สูงสุดในกลุ่มนักศึกษาที่เคยเข้ารับการอบรมเสริมความรู้และทักษะ มีตัวทำนายที่สำคัญ คือ การเห็นแบบอย่างจากสื่อมวลชน และการมีแบบอย่างที่ดีจากผู้ปกครอง ตามลำดับ และเมื่อนำชุดตัวทำนายลำดับที่ 2 เข้าร่วมทำนาย สามารถทำนายได้เพิ่มขึ้นอยู่ระหว่างร้อยละ 6.5 ถึง ร้อยละ 20.6 และทำนายได้เพิ่มขึ้นสูงสุดในกลุ่มนักศึกษาเพศชาย มีตัวทำนายที่สำคัญ คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความชอบเสี่ยงน้อย การเห็นแบบอย่างจากสื่อมวลชน และลักษณะมุ่งอนาคต-การควบคุมตน ตามลำดับ และตัวทำนายลำดับที่ 3 เข้าร่วมทำนาย สามารถทำนายได้เพิ่มขึ้นอยู่ระหว่างร้อยละ 4.4 ถึง ร้อยละ 13.8 ทำนายได้เพิ่มขึ้นสูงสุดในกลุ่มนักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีตัวทำนายที่สำคัญ คือ การเห็นแบบอย่างจากสื่อมวลชน การมีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่ดี ความชอบเสี่ยงน้อย และการรับรู้คุณค่าชีวิต ตามลำดับ ผลส่วนนี้สนับสนุนสมมติฐานที่กำหนดขึ้นบนพื้นฐานของรูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม

คำสำคัญ : ใฝ่รู้ใฝ่ดี, การยอมรับนวัตกรรมด้านวิชาการ, การใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม, สนับสนุนเพื่อน

¹ งานวิจัยนี้ได้รับทุนการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ งบประมาณเงินแผ่นดินประจำปีการศึกษา 2555

² รองศาสตราจารย์ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

³ อาจารย์ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ร่วม

Abstract

This Correlational-Comparative study was contained the objectives of the examinations which comparing the relationship between student's learning perception with psychological traits and psychological states. There was 424 students be the main focus group which was not only junior but also sophomore and senior college students from the major of digital media production, animation, multimedia and games. Based on the Interactionism Model as a conceptual Framework, there was 10 variables. 1) the predictive of the innovative behavior from the first predictive variables stated that 6.3% to 37.9% were the students who had a specific knowledge and skill training experiences. In the order of mass media modeling and appropriated parental modeling were found as an important predictive variable. After using the second predictive variable were over-control the first predictive variable to make it more stable, the prediction was rising up to 5.8% to 21.8% which the highest prediction was 21.8%. From sophomore students had been found an important prediction which were mass media modeling, less amount of risk preference and future orientation and self control, by ordered. Once using the third predictive variable over-control the first and second ones, the prediction was highly rising in most of sample and 6 groups of 11 groups. The predictive variable was rising up to 6.4% to 19.2% which the highest predicted was from the students who had a lower scored and the important prediction was the favorable attitude toward academic and virtue behaviors, mindfulness, need for achievement, future orientation and self control and less amount of risk preference, by ordered; 2) the predictive of the appropriate use of technology from the first predictive variable stated that 7.8% to 35.2% were the students who had specific knowledge and skill training experiences and having the appropriate parental modeling as an important predictive variable. After taking the second predictive variable over controlled the first predictive variable to make it stable, it was rising the prediction in most of every sample to 8.8% to 40.2%. The highest prediction was from specific knowledge and skill training experiences by having mindfulness and future orientation and self control as the important prediction, by ordered. Once using the third predictive variable over-control the first and second ones, the prediction was highly rising in most of sample and 9 groups of 11 groups. The predictive variable was rising up to 1.6% to 7.9% which the highest predicted was from the male students who and the important prediction was less amount of risk preference, appropriate parental modeling, mindfulness and attitudinal gratefulness, by ordered; 3) the predictive of the peer enhancement on academic and virtue behaviors behavior from the first predictive variables stated that 12.0% to 57.2% were

the students who had a specific knowledge and skill training experiences. In the order of mass media modeling and appropriated parental modeling were found as an important predictive variable. After using the second predictive variable were over-control the first predictive variable to make it more stable, the prediction was rising up to 6.5% to 20.6% which the highest prediction was from male students which had been found need for achievement, less amount of risk preference, mass media modeling and future orientation and self control, by ordered. Once using the third predictive variable over-control the first and second ones, the prediction was highly rising in most of sample and 6 groups of 11 groups. The predictive variable was rising up to 4.4% to 13.8% which the highest predicted was from the sophomore students and the important prediction was the mass media modeling, favorable attitude toward academic and virtue oriented behaviors, less amount of risk preference and Attitudinal gratefulness, by ordered and supported the interactionism model.

Keywords : Academic and Virtue Oriented, Innovative, Appropriate use of Technology, Peer enhancement

ความสำคัญและที่มา

สังคมโลกปัจจุบันถือว่ามี ความเจริญก้าวหน้าทาง วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีเป็นอย่างมาก ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การศึกษา วัฒนธรรม และการพัฒนาทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิด ความรู้ใหม่ๆ และมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งถือว่าเป็น นวัตกรรมที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง และนับว่าจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้อง ส่งเสริมให้ทุกคนในสังคมเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและความรู้ได้อย่าง รวดเร็ว รวมทั้งสามารถปรับตัวให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง

ที่เกิดขึ้นและมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีอย่าง สร้างสรรค์ อันจะเป็นการช่วยสร้างโอกาสการเรียนรู้ให้คนไทย ดังที่พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต: ออนไลน์) [1] กล่าวว่า “ที่ผ่าน มาคนไทยมีปัญหาอย่างหนึ่งที่เรารู้สึกกันอยู่เสมอ คือ ขาดความใฝ่รู้ ซึ่งเป็นแหล่งที่มาของความเจริญก้าวหน้า ถ้าหากขาดความใฝ่รู้เสีย แล้วจะเจริญได้อย่างไร เพราะฉะนั้นเราจะต้องช่วยกันสร้างสรรค์ ความใฝ่รู้ที่ถูกต้องให้เกิดขึ้นในสังคมไทย”และในขณะที่ประเทศไทย กำลังก้าวเข้าสู่สังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ คนในสังคมจะ ต้องมีความตื่นตัวต่อการพัฒนาเยาวชน ซึ่งเป็นพลังสำคัญของ ชาติ ดังนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชนควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาเยาวชนตามแนวทางที่เหมาะสมให้มากขึ้น ตลอดจนร่วมกันส่งเสริมให้เยาวชนมีโอกาสในการเรียนรู้เพิ่มขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียน นิสิต นักศึกษา ซึ่งเป็นวัยแห่งการ แสวงหาความรู้ และสามารถจะนำประโยชน์จากองค์ความรู้ที่ได้ นำไปใช้พัฒนาประเทศชาติในอนาคต ถ้าหากเยาวชนในปัจจุบันมี

คุณภาพไม่ดีเพียงพอ อนาคตของประเทศชาติก็ต้องประสบกับวิกฤตการณ์ด้านทรัพยากรมนุษย์

การพัฒนาคนเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาประเทศ นักวิชาการในสายจิตพฤติกรรมศาสตร์ ได้พยายามศึกษาค้นคว้าระบบในการพัฒนาบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่งการพัฒนาเยาวชน ซึ่งยังเป็นไม้อ่อนที่ตัดง่ายให้เป็นคนใฝ่รู้ใฝ่ดี (ดูจเดือน พันธุม นาวิน. 2550) [2] นอกจากนั้น ดวงเดือน พันธุม นาวิน [3] ได้กล่าวว่าการพัฒนาเยาวชนไทยให้เป็นคนดีและเก่งได้มากนั้น ต้องพัฒนาทั้งสาเหตุทั้งทางด้านจิตใจและสภาพแวดล้อมทางสังคมของเยาวชนไปพร้อมๆ กัน มีผลการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์จากอดีตถึงปัจจุบันได้แสดงให้เห็นว่าการอธิบายถึงปัจจัยเชิงสาเหตุของพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่ดีของเยาวชนไทยควรต้องทำการศึกษารูปแบบสหวิทยาการ ทั้งปัจจัยภายนอกและปัจจัยทางจิตใจของเยาวชน นอกจากนี้เยาวชนเป็นวัยที่กำลังแสวงหาเอกลักษณ์ของตน ซึ่งลักษณะของวัยนี้จะมีกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับเพื่อนเป็นส่วนใหญ่ มักจะแยกตัวห่างจากบิดามารดาและไปเข้ากลุ่มเพื่อนมากขึ้น มีความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มเพื่อน ซึ่งถ้าเข้าไปอยู่ในกลุ่มเพื่อนดี ก็จะเป็นประโยชน์ต่อตนเอง มีพฤติกรรมในทางสร้างสรรค์ มีความคิดริเริ่มและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม ดังนั้น การคบเพื่อนที่ดี มีเพื่อนเป็นแบบอย่างที่ดี และเข้าร่วมกิจกรรมที่สร้างสรรค์ จึงนับเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุที่สำคัญ ซึ่งส่งผลให้เยาวชนมีพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่ดีได้มากอีกด้วย

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่ดีของนักศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งเป็นการศึกษาปัจจัยที่อาจเป็นสาเหตุสำคัญและคาดว่าผลวิจัยที่ได้รับจะเป็นประโยชน์ต่อนักศึกษา ครอบครัวและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อการวางแผนการวิจัยและพัฒนาปัญญาชนกลุ่มนี้ ที่จะเป็นผู้นำของสังคมในอนาคตอันใกล้ต่อไป

จุดมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาว่าปฏิสัมพันธ์ระหว่างสถานการณ์ทางสังคมกับจิตลักษณะของนักศึกษาว่ามีผลต่อพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่ดีมากน้อยเพียงใดในนักศึกษาที่เรียนเกี่ยวกับการผลิตสื่อดิจิทัล แอนิเมชัน มัลติมีเดียและเกมส์ ประเภทต่างๆ
2. เพื่อศึกษาปริมาณการทำนายพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่ดีของตัวทำนายด้านจิตลักษณะ และสถานการณ์ทางสังคม และตัวแปรที่มีบทบาทสำคัญในการทำนาย ของนักศึกษาประเภทต่างๆ
3. เพื่อศึกษาประเภทของนักศึกษาที่มีพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่ดีน้อย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยครั้งนี้คือ นิสิตระดับปริญญาตรีที่กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่3 และชั้นปีที่ 4 ในมหาวิทยาลัยในเขตกรุงเทพมหานคร ในภาคเรียนที่ 1 ประจำปีการศึกษา 2555 จำนวน 424 คน โดยมีขั้นตอนการเลือกตัวอย่าง ด้วยวิธีการเลือกมหาวิทยาลัย ที่มีหลักสูตรการเรียนการสอนเกี่ยวกับการผลิตสื่อแอนิเมชัน มัลติมีเดียและเกมส์ ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling)

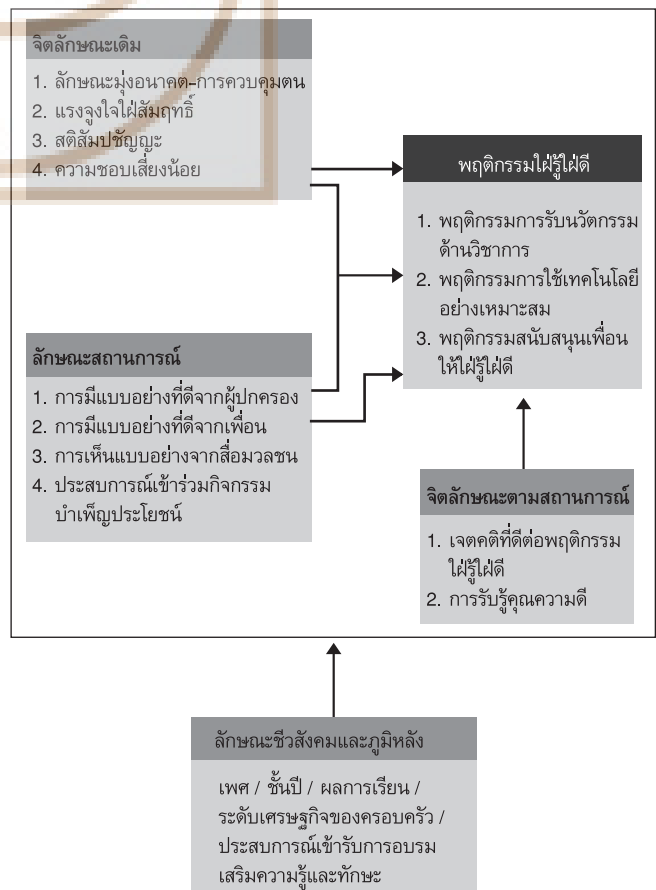
นิยามปฏิบัติการ

พฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่ดี หมายถึง การกระทำของนักศึกษาที่แสดงออกถึงการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม ทั้งทางตรงและทางอ้อมอย่างมีสติปัญญา ปฏิบัติด้วยความถูกต้อง ยอมรับอิทธิพลในทางที่ดี รวมถึงสามารถนำความรู้ที่นั้นมาประยุกต์ใช้ในการเรียน ชีวิตประจำวัน และสามารถถ่ายทอดสู่คนใกล้ชิดได้ และการคล้อยตามอิทธิพลของเพื่อน ในลักษณะของการยอมรับอิทธิพลในทางที่ดี โดยสามารถแบ่งศึกษาเป็น 3 ด้าน คือ

1. พฤติกรรมการยอมรับนวัตกรรมด้านวิชาการ หมายถึง การที่นักศึกษามีความตระหนักถึงประโยชน์และความสำคัญของสิ่งใหม่ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนของตน มีความกระตือรือร้นที่จะแสวงหาความรู้ที่นั้นมาพัฒนาตนเอง ตลอดจนนำสิ่งใหม่ๆ มาประยุกต์ ใช้แสวงหาความรู้เพิ่มเติมในชีวิตประจำวันเพื่อเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจในการเรียน

2. พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม หมายถึง การที่นักศึกษารายงานว่าตนได้ใช้เทคโนโลยี ใน 3 ด้าน ได้แก่ 1) การใช้เทคโนโลยีอย่างมีประสิทธิภาพ 2) การใช้เทคโนโลยีอย่างปลอดภัย และ 3) การใช้เทคโนโลยีอย่างถูกกาลเทศะ

3. พฤติกรรมสนับสนุนเพื่อนให้ใฝ่รู้ใฝ่ดี หมายถึง เป็นการรายงานของนักศึกษาว่าตนได้สนับสนุนเพื่อนนักศึกษาให้ใฝ่รู้ใฝ่ดี โดยทำการสนับสนุนใน 3 ด้าน คือ 1) สนับสนุนด้านอารมณ์ 2) การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร และ 3) การสนับสนุนด้าน วัสดุสิ่งของที่จำเป็น

ภาพที่ 1 ภาพกรอบแนวคิดและความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่วิจัยครั้งนี้

แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. ในการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้รูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม (Interactionism Model) เป็นแนวทางในการประมวลเอกสาร เพื่อกำหนดตัวแปรเชิงเหตุในการทำนายพฤติกรรมไม่เรียนรู้ไม่ได้ตามรูปแบบทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม เป็นรูปแบบทางทฤษฎีที่ศึกษาสาเหตุของพฤติกรรมมนุษย์หรือสาเหตุการกระทำของมนุษย์ ซึ่งได้ข้อสรุปว่า สาเหตุของพฤติกรรมมนุษย์มีอย่างน้อย 4 สาย (Magnusson; & Endler. 1977: 18-21) [4] สายที่ 1 จิตลักษณะเดิมเป็นลักษณะทางจิตที่ติดตัวบุคคลมาจากประสบการณ์ที่ได้รับจากปฏิสัมพันธ์ในครอบครัวและสถานศึกษา มีลักษณะคงที่ไม่แปรเปลี่ยนไปตามสถานการณ์โดยง่าย สายที่ 2 ลักษณะสถานการณ์คือ สาเหตุภายนอกตัวบุคคล หมายถึง สถานการณ์ปัจจุบันที่บุคคลเผชิญอยู่ ซึ่งอาจเอื้อหรือขัดขวางต่อการกระทำพฤติกรรมหนึ่งๆ สายที่ 3 อิทธิพลร่วมระหว่างสถานการณ์กับจิตลักษณะเดิมหรือการปฏิสัมพันธ์แบบกลไก(Mechanical Interaction) ระหว่างสถานการณ์กับจิตลักษณะเดิม ซึ่งเป็นการปฏิสัมพันธ์ภายนอกจิตลักษณะเดิมที่ติดตัวมาพร้อมกับสถานการณ์ที่บุคคลเผชิญอยู่และส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรม สายที่ 4 จิตลักษณะตามสถานการณ์เป็นจิตลักษณะของบุคคลที่เกิดจากการปฏิสัมพันธ์แบบภายในตน (Organismic Interaction) เป็นสาเหตุสายหนึ่งที่มีอิทธิพลมากต่อพฤติกรรมบุคคล โดยจิตลักษณะสายนี้ของแต่ละบุคคลจะมีความไวต่อการเปลี่ยนแปลงไปหรืออยู่ภายใต้อิทธิพลของสถานการณ์ (ภาพที่ 1)

2. ในการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้ทฤษฎีต้นไม้วัยธรรม ของดวงเดือน พันธุมนาวิน (2543) เป็นกรอบแนวคิดในการกำหนดปัจจัยเชิงเหตุด้านจิตใจในกลุ่มจิตลักษณะเดิมและจิตลักษณะตามสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมไม่เรียนรู้ไม่ได้ ทฤษฎีต้นไม้วัยธรรมเป็นทฤษฎีที่แสดงถึงสาเหตุของพฤติกรรมของคนดีและคนเก่ง โดยเปรียบเทียบบุคคลออกมาจากต้นไม้ออกเป็น 3 ส่วน สาเหตุกลุ่มแรกอยู่ที่ส่วนรากของต้นไม้ประกอบด้วยลักษณะพื้นฐานทางจิตของบุคคล 3 ประการ คือ สติปัญญาหรือความเฉลียวฉลาด สุขภาพจิต และการมีประสบการณ์ทางสังคม ส่วนสาเหตุกลุ่มที่สองอยู่ที่ส่วนลำต้นของต้นไม้ ประกอบด้วยจิตลักษณะ 5 ประการ คือ เช่น แรงจูงใจไม่เต็มฤทธิ์ เหตุผลเชิงจริยธรรม ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน ความเชื่ออำนาจในตน และเจตคติ คุณธรรมและค่านิยมที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมหรือสถานการณ์นั้นและส่วนกลุ่มที่สามารถอยู่ที่ใบ ดอก และผลของต้นไม้ คือ พฤติกรรมคนดีและคนเก่ง (ภาพที่ 1)

3. ทฤษฎีเกี่ยวกับการรับนวัตกรรมของบุคคล (ดวงเดือน พันธุมนาวิน. 2550; อ้างอิงจาก Roger. 1983: 165-167) [5] ของ โรเจอร์ ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ (1) ขั้นความรู้ (2) ขั้นเปลี่ยนความรู้สึก (3) ขั้นการตัดสินใจ (4) ขั้นการนำไปใช้ และ (5) ขั้นยืนยันการตัดสินใจ ต่อมานักวิจัยไทยได้ศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการรับนวัตกรรมหรือการเปิดกว้างเพื่อรับข้อมูลข่าวสารใหม่ๆ ด้านวิชาการ ได้รวมขั้นตอนการตัดสินใจรับนวัตกรรมลงเหลือ 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตระหนักถึงประโยชน์และความสำคัญของความรู้ 2) ขั้นแสวงหาความรู้ การที่บุคคลมีความกระตือรือร้นในการไล่หาความรู้หรือวิทยาการใหม่ๆ มาพัฒนาตน โดยใช้วิธีการแสวงหา เช่น การอ่านหนังสือ ตำรา วารสาร เป็นต้น และ 3) ขั้นการนำไปประยุกต์ใช้ การนำความรู้หรือวิทยาการใหม่ๆ ไปใช้ในการปฏิบัติ (ภาพที่ 1)

สมมติฐานในการวิจัย

ตัวทำนายประกอบด้วย สมมติฐานย่อย 3 ส่วน ดังนี้ (1) กลุ่มตัวแปรลำดับที่ 1 คือ ลักษณะสถานการณ์ทางสังคม 4 ตัวแปร (ได้แก่ การมีแบบอย่างที่ดีจากผู้ปกครอง การมีแบบอย่างที่ดีจากเพื่อน การเห็นแบบอย่างจากสื่อมวลชน การมีประสบการณ์เข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์) สามารถทำนายพฤติกรรมไม่เรียนรู้ไม่ได้แต่ละด้านใน 3 ด้าน (ได้แก่ พฤติกรรมการยอมรับนวัตกรรมด้านวิชาการ และพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม พฤติกรรมสนับสนุนเพื่อนให้ไม่เรียนรู้ไม่ได้) ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (2) เมื่อควบคุมอิทธิพลกลุ่มตัวแปรลำดับที่ 1 คือ ลักษณะสถานการณ์ทางสังคมให้คงที่แล้ว นำกลุ่มตัวแปรลำดับที่ 2 คือ จิตลักษณะเดิม 4 ตัวแปร (ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต-การควบคุมตน แรงจูงใจไม่เต็มฤทธิ์ สติสัมปชัญญะ และความชอบเสียงน้อย) เข้าร่วมทำนายด้วย สามารถเพิ่มปริมาณทำนายพฤติกรรมไม่เรียนรู้ไม่ได้ แต่ละด้านใน 3 ด้าน จากปริมาณที่กลุ่มตัวแปรลักษณะสถานการณ์ทางสังคมเคยทำนายได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ (3) เมื่อควบคุมอิทธิพลกลุ่มตัวแปรลำดับที่ 1 และ 2 ให้คงที่แล้ว นำกลุ่มตัวแปรลำดับที่ 3 คือ จิตลักษณะตามสถานการณ์ 2 ตัวแปร (ได้แก่ เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมไม่เรียนรู้ไม่ได้ การรับรู้คุณค่าความดี) เข้าร่วมทำนายอีก สามารถเพิ่มปริมาณการทำนายพฤติกรรมไม่เรียนรู้ไม่ได้ แต่ละด้านใน 3 ด้าน จากปริมาณที่กลุ่มตัวแปรในลำดับที่ 1 และ 2 เคยทำนายได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือวัดตัวแปรในการศึกษานี้มีทั้งหมด 13 ฉบับ เป็นแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นใหม่จำนวน 8 ฉบับ และแบบวัดที่นำมาโดยตรง 5 ฉบับ เป็นแบบมาตราประเมินรวมค่า 6 ระดับ มีค่าความเชื่อมั่นแบบสัมประสิทธิ์แอลฟาของแต่ละชุดมีค่าระหว่าง .64 - .94 รายละเอียดแสดงในตาราง 1

ชื่อตัวแปร	ใช้จริง		
	จำนวนข้อ	พิสัยค่า Item-total Correlation	Reliability (Alpha Coefficient)
แบบวัดที่สร้างขึ้นเอง			
1. พฤติกรรมการยอมรับนวัตกรรมด้านวิชาการ	10	.21 - .54	.69
2. พฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม	10	.22 - .61	.75
3. พฤติกรรมสนับสนุนเพื่อนให้ไม่เรียนรู้ไม่ได้	10	.30 - .62	.80
4. การมีแบบอย่างที่ดีจากผู้ปกครอง	10	.04 - .59	.64
5. การมีแบบอย่างที่ดีจากเพื่อน	10	.11 - .46	.67
6. การเห็นแบบอย่างจากสื่อมวลชน	10	.20 - .61	.73
7. ประสบการณ์เข้าร่วมกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์	10	.45 - .74	.87
8. เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมไม่เรียนรู้ไม่ได้	15	.29 - .69	.87
แบบวัดที่นำมาใช้โดยตรง			
9. ลักษณะมุ่งอนาคต-การควบคุมตน	20	.34 - .88	.94
10. แรงจูงใจไม่เต็มฤทธิ์	10	.19 - .84	.88
11. สติสัมปชัญญะ	11	.15 - .64	.85
12. ความชอบเสียงน้อย	12	.28 - .77	.85
13. การรับรู้คุณค่าความดี	15	.14 - .66	.84

ตาราง 1 การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือวัดที่ใช้ในงานวิจัย

การสรุปและอภิปรายผลในประเด็นสำคัญ

การสรุปและอภิปรายผลตามสมมติฐาน จากผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบมีลำดับขั้น ปรากฏผลดังนี้ 1) ทำนายพฤติกรรมการยอมรับนวัตกรรมด้านวิชาการ ในตัวทำนายลำดับที่ 1 มีเปอร์เซ็นต์การทำนายระหว่างร้อยละ 6.3 ถึงร้อยละ 37.9 ทำนายได้สูงสุดในกลุ่มนักศึกษาที่เคยเข้ารับการอบรมเสริมความรู้และทักษะ พบตัวทำนายที่สำคัญ คือ การเห็นแบบอย่างจากสื่อมวลชน และการมีแบบอย่างที่ดีจากผู้ปกครอง ตามลำดับ โดยในกลุ่มรวมทำนายได้ร้อยละ 10.1 และเมื่อนำตัวทำนายลำดับที่ 2 สามารถทำนายได้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในกลุ่มรวมและในทุกกลุ่มย่อย โดยเพิ่มขึ้นระหว่างร้อยละ 5.8 ถึงร้อยละ 21.8 ทำนายได้เพิ่มขึ้นสูงสุดร้อยละ 21.8 ในกลุ่มนักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีตัวทำนายที่สำคัญ คือ การเห็นแบบอย่างจากสื่อมวลชน ความชอบเสียงน้อย และลักษณะมุ่งอนาคต-การควบคุมตน ตามลำดับ และในกลุ่มรวมทำนายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 13.2 และเมื่อนำชุดตัวทำนายลำดับที่ 3 สามารถทำนายได้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ในกลุ่มรวมและในกลุ่มย่อย 6 จาก 11 กลุ่ม ทำนายได้เพิ่มขึ้นอยู่ระหว่างร้อยละ 6.4 ถึงร้อยละ 19.2 ทำนายได้สูงสุดในกลุ่มนักศึกษาที่มีผลการเรียนต่ำ มีตัวทำนายที่สำคัญ คือ การมีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่ดี สติสัมปชัญญะ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคต-การควบคุมตน และความชอบเสียงน้อย ตามลำดับ โดยในกลุ่มรวมทำนายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 7.4 (ภาพที่ 2)

ภาพที่ 2 ผลการทำนายพฤติกรรมการยอมรับนวัตกรรมด้านวิชาการ โดยใช้กลุ่มสถานการณ์เป็นตัวทำนายลำดับที่ 1

กลุ่มจิตลักษณะเดิมร่วมเป็นตัวทำนายลำดับที่ 2 กลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ร่วมเป็นตัวทำนายลำดับที่ 3

เมื่อนำคะแนนของทำนายพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม มาทำการวิเคราะห์ถดถอยแบบมีลำดับขั้น โดยนำ

ตัวทำนายลำดับที่ 1 พบผลการทำนายระหว่างร้อยละ 7.8 ถึงร้อยละ 35.2 และทำนายได้สูงสุดในกลุ่มนักศึกษาที่เคยเข้ารับการอบรมเสริมความรู้และทักษะ ซึ่งการมีแบบอย่างที่ดีจากผู้ปกครอง เป็นตัวทำนายที่สำคัญ โดยในกลุ่มรวมทำนายได้ร้อยละ 16.0 และเมื่อนำตัวทำนายลำดับที่ 2 ทำนายได้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในกลุ่มรวมและในทุกกลุ่มย่อย โดยเพิ่มขึ้นระหว่างร้อยละ 8.8 ถึงร้อยละ 40.2 ในกลุ่มนักศึกษาที่มีประสบการณ์เข้ารับการอบรมเสริมความรู้และทักษะ มีตัวทำนายที่สำคัญ คือ สติสัมปชัญญะ และลักษณะมุ่งอนาคต-การควบคุมตน ตามลำดับ โดยกลุ่มรวมทำนายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 18.5 และเมื่อนำชุดตัวทำนายลำดับที่ 3 สามารถทำนายได้เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อย 9 จาก 11 กลุ่ม ทำนายเพิ่มขึ้นอยู่ระหว่างร้อยละ 1.6 ถึง ร้อยละ 7.9 ทำนายได้เพิ่มขึ้นสูงสุดในกลุ่มนักศึกษาชาย มีตัวทำนายที่สำคัญ คือ ความชอบเสียงน้อย การมีแบบอย่างที่ดีจากผู้ปกครอง สติสัมปชัญญะ และการรับรู้คุณค่าที่ดี ตามลำดับ โดยในกลุ่มรวมทำนายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.8 (ตารางที่ 3)

ภาพที่ 3 ผลการทำนายพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม โดยใช้กลุ่มสถานการณ์เป็นตัวทำนายลำดับที่ 1

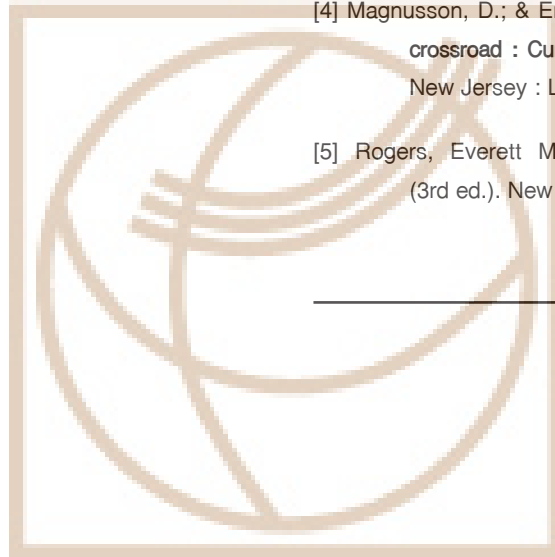
กลุ่มจิตลักษณะเดิมร่วมเป็นตัวทำนายลำดับที่ 2 กลุ่มจิตลักษณะตามสถานการณ์ร่วมเป็นตัวทำนายลำดับที่ 3

เมื่อนำคะแนนของพฤติกรรมสนับสนุนเพื่อนให้ใฝ่รู้ใฝ่ดี มาทำการวิเคราะห์ถดถอยแบบมีลำดับขั้น โดยตัวทำนายลำดับที่ 1 พบผลการทำนายระหว่างร้อยละ 12.0 ถึงร้อยละ 57.2 ทำนายได้สูงสุดในกลุ่มนักศึกษาที่เคยเข้ารับการอบรมเสริมความรู้และทักษะ มีตัวทำนายที่สำคัญ คือ การเห็นแบบอย่างจากสื่อมวลชน และการมีแบบอย่างที่ดีจากผู้ปกครอง ตามลำดับ โดยในกลุ่มรวมทำนายได้ร้อยละ 23.9 และเมื่อนำชุดตัวทำนายลำดับที่ 2 ผลปรากฏว่าทำนายเพิ่มขึ้นอยู่ระหว่างร้อยละ 6.5 ถึงร้อยละ 20.6

และทำนายได้เพิ่มขึ้นสูงสุดในกลุ่มนักศึกษาเพศชาย มีตัวทำนายที่สำคัญ คือ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ความชอบเสี่ยงน้อย การเห็นแบบอย่างจากสื่อมวลชน และลักษณะมุ่งอนาคต-การควบคุมตน ตามลำดับ โดยในกลุ่มรวมทำนายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 12.2 และตัวทำนายลำดับที่ 3 สามารถเพิ่มขึ้นอยู่ระหว่างร้อยละ 4.4 ถึง ร้อยละ 13.8 ทำนายได้เพิ่มขึ้นสูงสุดในกลุ่มนักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีตัวทำนายที่สำคัญ คือ การเห็นแบบอย่างจากสื่อมวลชน การมีเจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่ดี ความชอบเสี่ยงน้อย และการรับรู้คุณค่าความดีตามลำดับ โดยในกลุ่มรวมทำนายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.8 (ภาพที่ 4)

บรรณานุกรม

- [1] พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2554). การแก้ปัญหาที่ถ่วงการพัฒนาวิทยาศาสตร์ในสังคมไทย. พุทธศาสนานิวส์รายฐานรากฐานของวิทยาศาสตร์ 38. สืบค้นเมื่อ 10 มกราคม 2554, จาก <http://www.dharma-gateway.com/monk/preach/lp-prayuth/lp-prayuth-22-38.htm>
- [2] ดุจเดือน พันธุมนาวิน. (2550). รายงานการวิจัยปัจจัยเชิงเหตุของพฤติกรรมใฝ่รู้และใฝ่ดีของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น ตามแนวทฤษฎีปฏิสัมพันธ์นิยม. คณะพัฒนาสังคมและสิ่งแวดล้อม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์
- [3] ดุจเดือน พันธุมนาวิน. (2543). ทฤษฎีต้นไม้อัจฉริยะธรรม: การวิจัยและการพัฒนาบุคคล. โครงการส่งเสริมเอกสารวิชาการ คณะพัฒนาสังคม สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.
- [4] Magnusson, D.; & Endler, N.S. (1977). *Personality at the crossroad : Current issues in interactional psychology*. New Jersey : LEA Publishers.
- [5] Rogers, Everett M. (1983). *Diffusion of innovations*. (3rd ed.). New York : The Free Press.

ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาและการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติเพื่อการพัฒนา

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินโครงการพัฒนาศักยภาพเยาวชน ผลงานวิจัยครั้งนี้เป็นประโยชน์ต่อการกำหนดแนวทางการพัฒนา และปลูกฝังพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่ดีแก่เยาวชน ในความรับผิดชอบของมหาวิทยาลัย ทั้งภาครัฐและเอกชน ตลอดจนเป็นข้อมูลพื้นฐานให้แก่หน่วยงาน เช่น กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ที่จะนำไปใช้เพื่อชี้แนวทางในการพัฒนาเยาวชนของสังคมอย่างเหมาะสมต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยต่อไป

ควรทำการวิจัยเชิงทดลองประเมินผล (Experimental - Evaluative Study) เพื่อสร้างหลักสูตรการพัฒนานักศึกษา เช่น แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ลักษณะมุ่งอนาคต-การควบคุมตน เจตคติที่ดีต่อพฤติกรรมใฝ่รู้ใฝ่ดี เป็นต้น